DINOZAURY

Odkryj dinozaury, które już wyginęły!

DJECO

ALBERTOZAUR

Rodzina Tyranozaurów – Okres: Kreda Późna

Roślinożerne dinozaury zamieszkujące lasy Północnej Ameryki, musiałby być czujne. Albertozaur był niezwykle niebezpiecznym drapieżnikiem! Ten mięsożerca gonił swoją ofiarę, biegając szybko na swoich silnych i długich, tylnych nogach. Jego ofiara nie miała żadnych szans w starciu z jego ostrymi, przednimi pazurami. W jego ogromnej paszczy mieściły się zęby ostre niczym brzytwa, które bez problemu rozszarpywały mięso.

ANATOTYTAN

Rodzina Hadrozaurów – Okres: Kred Późna

Jego nazwa oznacza „ogromna kaczka". Anatotytan nie posiadał zębów ani pazurów, którymi mógłby atakować, za to na jego grzbiecie znajdowało się około 1000 twardych ząbków, a jego dziób był ostro zakończony. To pozwalało mu zbierać i żuć pokarm. Ważył tyle co nosorożec i był równie powolny, dlatego też nie miał żadnych szans w starciu z mięsożercami. Bronił się, nurkując w głębokiej wodzie. Był świetnym pływakiem, poruszał się w wodzie bardzo szybko, dzięki stopom z błoną pławną i długiemu ogonowi, którego ruchy przypominały uderzenia bicza.

ANUROGNAT

Rodzina Anurognatów – Okres: Jura Późna

Anurognat był małym, latającym gadem, o ciele długości 9 cm i rozpiętości skrzydeł równej 30 centymetrom, w pełnym rozciągnięciu. Krótki ogon pozwalał mu łatwo manewrować w powietrzu, goniąc swoje ulubione ofiary – owady. Zjadał je swoimi silnymi zębami, znajdującymi się w krótkiej szczęce. Anurognat mógł żyć na plecach roślinożernych dinozaurów, które często były pokryte owadami.

AEROSCELIS

Rodzina Areoscelidów – Okres: Perm

Ten dinozaur wyglądał trochę jak krokodyl z głową jaszczurki. Aeroscelis był małym gadem, który mierzył około 50 cm. Jego gruby, twardy ogon stanowił dwie trzecie jego ciała. Posiadał długi nos i dość smukłe nogi. Aeroscelisy pojawiły się w Ameryce w Późnym Karbonie, czyli około 330 milionów lat temu. Są najstarszymi, znanymi gadami.

ARCHEOPTERYKS

Rodzina Archeopteryksów – Okres: Jura

Oto przodek wszystkich ptaków! W połowie gad, w połowie ptak, Archeopteryks posiadał skrzydła wyposażone w pazury, pióra i ząbki oraz ogon składający się z około dwudziestu kręgów. Jego mózg był bardziej rozwinięty niż większości dinozaurów. Prawdopodobnie był zdolny przelatywać od drzewa do drzewa i lądować szybując. Zamieszkiwał blisko wybrzeży, jedząc owady, szkielety ryb i robaki.

BRACHIOZAUR

Rodzina Brachiozaurów – Okres: Jura

Brachiozaur był wysoki niczym czteropiętrowy budynek i ważył tyle co dwanaście słoni, tj. ponad 80 ton! Podobnie jak żyrafa, mógł on oprzeć się o drzewo i zajadać liśćmi na jego czubku. Jego szyja składała się z dwunastu kręgów, każdy mierzył około 70 centymetrów. Był czworonogiem. Przemieszczał się w małych stadach, chroniąc najmłodsze osobniki przed drapieżnikami.

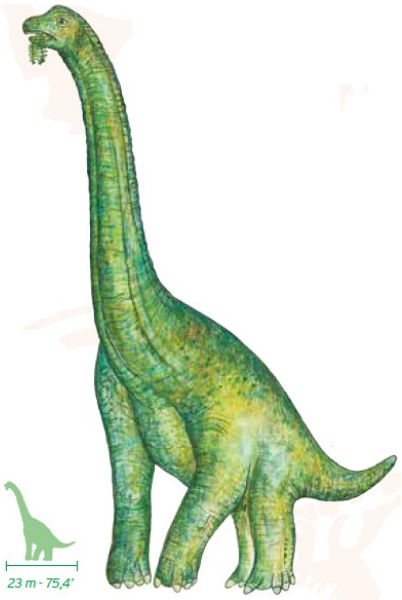

KARNOTAUR

Rodzina Abelizaurów – Okres: Kreda

Karnotaur lub „mięsożerny byk" to dinozaur odkryty w 1985 roku wśród skamieniałości w Argentynie. Miał on masywną głowę, krótki nos i dwa rogi. Oboje oczu były usytuowane na przodzie czaszki. To nietypowe dla prehistorycznych zwierząt: Karnotaur mógł dzięki temu mierzyć odległości niczym człowiek. Bardzo przydatna umiejętność dla drapieżnika! Jego krótkie ramiona były praktycznie bezużyteczne.

CELOFYZ

Rodzina Celofyzów – Okres: połowa Triasu

Celofyz posiadał lekki szkielet; był czujnym i szybkim zwierzęciem. Długi, cienki ogon pomagał mu w utrzymaniu równowagi. Jego giętka, niczym u węża szyja i duże oczy były cennym wsparciem przy poszukiwaniu ofiar: jaszczurek, latających owadów i

płazów. Jednakże Celofyz bywał też kanibalem – zmuszonym do zjadania swoich młodych, podczas gdy ciężko było o inny pokarm.

KORYTOZAUR

Rodzina Hadrozaurów – Okres: Kreda Późna

Roślinożerny Korytozaur używał swojego dzioba podobnego do kaczki, aby wyrywać rośliny. Mógł też jeść igły z sosny lub jodły. Na głowie posiadał grzebień w kształcie wachlarza, który pełnił funkcję identyfikacyjną oraz odstraszał drapieżników! Wydawał różne dźwięki. Korytozaur czuł się równie dobrze w wodzie jak i na lądzie.

CRUSAFONTIA

Rodzina Dryoletsidów – Okres: Kreda

Oto jeden z przodków współczesnych ssaków. Crusafontia żyła pod koniec ery dinozaurów. Przez swój puszysty i długi ogon przypominała wiewiórkę lub lemury z Madagaskaru. Prawie na pewno miała kieszeń na brzuchu – jak kangury lub koale – w których jej młode dorastały po urodzeniu. Była popularną ofiarą wśród małych mięsożernych dinozaurów.

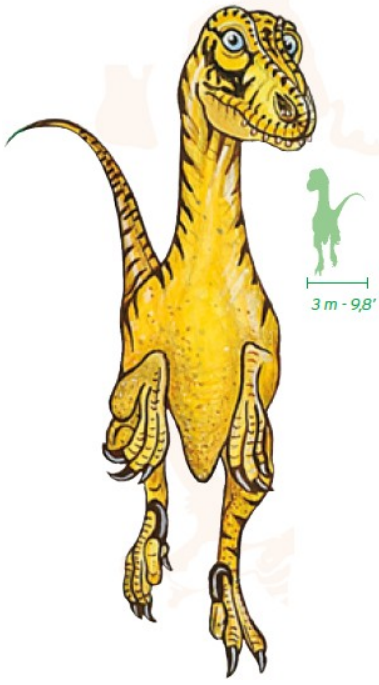

DEINONYCH

Rodzina Dromeozaurów – Okres: Kreda

Szybki, sprytny i silny Deinonych był jednym z najbardziej niebezpiecznych dinozaurów. Prawdziwy zabójca! Ten dwunożny zwierz umiał biegać nawet 40 km/h, używając swojego sztywnego ogona jak steru, który trzymał równowagę. Na jego tylnych stopach, drugi paznokieć był długim, niesamowicie ostrym, zakrzywionym pazurem. Był bronią budzącą grozę. Ze swoim doskonałym wzrokiem, świetnie odnajdywał swoje ofiary, czyli małych roślinożerców.

DIMETRODON

Rodzina Sphenacodontidae - Okres: Perm

Skamieniałości Dimetrodona zostały odnalezione w Północnej Ameryce i Europie. Ten mięsożerny dinozaur musiał wyglądać bardzo dziwnie: na jego grzbiecie znajdował się imponujący i olbrzymi grzebień, wypełniony naczyniami krwionośnymi. Ważył około 250 kilogramów i atakował ofiary podobnych rozmiarów. W jego potężnej szczęce przednie zęby były tak ostre, że były w stanie gryźć i rozrywać mięso.

DROMEOZAUR

Rodzina Dromeozaurów – Okres: Kreda Późna

Dromeozaur był bliskim krewnym Deinonycha. Tak jak on, posiadał na tylnych nogach duże pazury ostre jak kosa. Była to świetna broń do patroszenia ofiar. Ten dinozaur był dość krępy i miał całkiem spory mózg. Ten „biegający gad" (to znaczenie jego nazwy) został odnaleziony w Kanadzie w 1914 roku. Pozostałe skamieniałości znajdowały się w południowej Argentynie i Patagonii.

ERIOPS

Rodzina Eryopidae – Okres: Permia

Ten prehistoryczny płaz zamieszkiwał bagna i krańce pustyń. Płazy to pół ryby, pół gady. Eriops wyglądał jak duża traszka lub mały krokodyl z oczami żaby. Jego krępe ciało było pokryte cienką, pozbawioną łusek skórą. Na grzbiecie posiadał płytki kostne, które chroniły go, kiedy wychodził na ląd. W wodzie był niebezpiecznym drapieżnikiem.

EUOPLOCEFAL

Rodzina Ankylozaurów – Okres: Kreta Późna

Euoplocefal był opancerzonym dinozaurem. Całe jego ciało było pokryte płytkami kostnymi, aż po powieki. Na grzbiecie miał kolce i rogi, ochraniające jego głowę i boki. Jego ogon był zakończony kostną maczugą , którą trząsł w obronie własnej. Wystarczyło, aby znokautować przeciwnika! Żył samotnie, spożywając rośliny swoim pozbawionym zębów pyskiem. Prowadził osiadły tryb życia, nie opuszczając swojego terytorium.

GALLIMIM

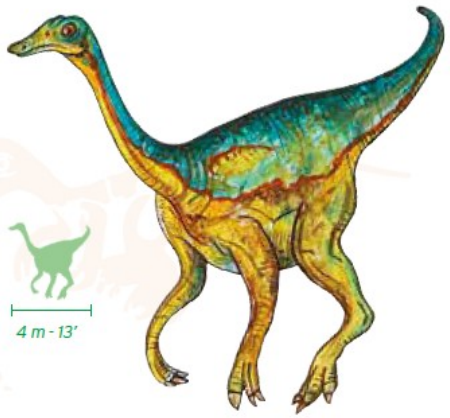

Rodzina Ornitomimów – Okres: Kreda

Dwa razy większy od strusia, Gallimim był prawdziwym sprinterem! To był jego sposób na przetrwanie, ponieważ nie posiadał ani zębów ani pazurów, którymi mógłby się bronić. Jego długi, sztywny ogon pozwalał mu utrzymać równowagę, a długie, tylne nogi i wydłużone stopy łatwo go napędzały. Lekkości nadawały mu puste kości. Jako wszystkożerca chwytał swoimi trzema palcami rośliny i małe zwierzęta, które były podstawą jego diety.

GERMANODAKTYL

Rodzina Germanodaktyli– Okres: Jura Późna

Skamieniałości Germanodaktyli zostały odnalezione w Niemczech. Ten Pterozaur posiadał grzebień tuż na oczami i prawdopodobnie mieszkał na drzewach. Podobnie jak nietoperze mógł wisieć na gałęzi głową w dół, trzymając się swoimi mocnymi pazurami, które służyły też do wspinaczki po pniach drzew. Aby polecieć, prawdopodobnie musiał się puścić i dopiero wzbić w powietrze.

HILEOZAUR

Rodzina Ankylozaurów – Okres: Kreda Wczesna

Hileozaur posiadał grubą skorupę pokrytą kolcami od szyi do ogona. Pozostałe kolce na bokach ochraniały go przed bocznymi atakami. Kiedy zbliżało się niebezpieczeństwo, ten roślinożerca potrafił stać nieruchomo i podkulić nogi pod siebie, tak jak żółw. Hileozaur został odnaleziony w 1832 roku w Anglii.

ICHTIOSTEGA

Rodzina Ichthyostegidae – Okres: Późny Dewon

Oto przodek wszystkich współczesnych kręgowców (za wyjątkiem ryb)! Na lądzie Ichtiostega poruszała się pełzając: wspierała się na swoich muskularnych przednich nogach i przesuwała całym ciałem do przodu. Łatwiej przychodziło jej to w wodzie! Jej cztery stopy były pokryte błoną pławną, przez to lepiej radziły sobie w wodzie. Kręgowce miały płetwy i łuski na ogonach i brzuchu, ale oddychały przez płuca, tak jak zwierzęta lądowe.

IGUANODON

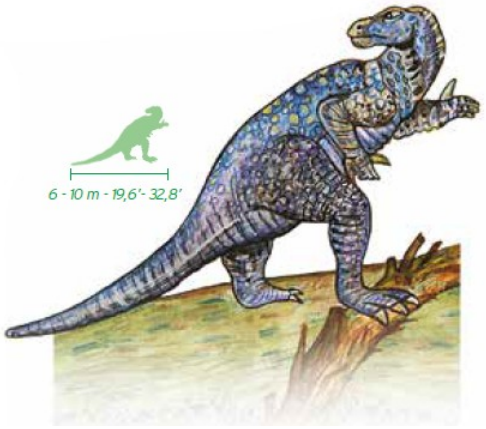

Rodzina Iguanodontidae – Okres: Kreda

„Ząb Iguany" to znaczenie nazwy tego ogromnego roślinożernego dinozaura, który żył w stadach. Iguanodon ważył ponad 4 tony i poruszał się na dwóch lub czterech łapach. Jadł paprocie, które żuł przez długi czas. Jego cechą charakterystyczną były „ręce", których używał do samoobrony i kciuk w kształcie ostrogi. Atakował tą bronią gardło lub brzuch przeciwnika. Żył na lądzie, na terenie Europy.

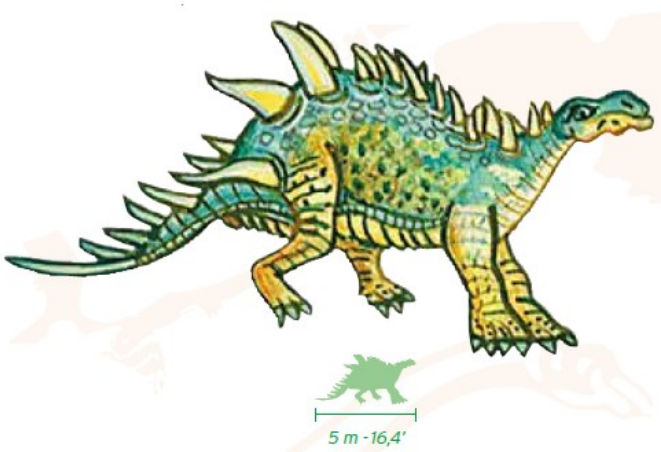

KENTROZAUR

Rodzina Stegozaurusów – Okres: Późna Jura

Kentrozaur był mały, ale robił wrażenie! Jego szyja i grzbiet pokryte były trójkątnymi dyskami. Posiadał też osiem par kolców – tworzących budzący grozę kręgosłup długi na 60 cm. Nad przednimi nogami dwa kolce czekały w gotowości na każdego wroga, który podszedłby za blisko. Żył w Afryce, żywiąc się roślinami i termitami. Był w stanie stanąć na dwóch nogach i chwycić się gałęzi.

KUHNEOZAUR

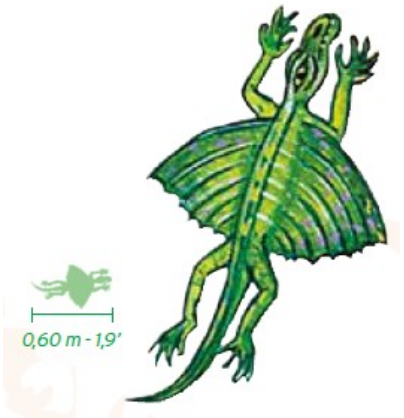

Rodzina Kuehneosauridae – Okres: Trias

Oto latająca jaszczurka! Kuhneozaur posiadał parę „żagli", które znajdowały się z dwóch stron jego ciała. Składały się z bardzo cienkiej skóry, którą pokrywały długie żebra. Kiedy odpoczywał, składał je wzdłuż swojego tułowia, pomiędzy łapami. Nie mógł nimi trzepotać jak ptak, ale kiedy chciał wzbić się w powietrze, używał ich bardziej jak wachlarza, aby szybować od drzewa do drzewa w poszukiwaniu owadów.

LIELYNAZAURA

Rodzina Hipsylofodontów – Okres: Kreda Wczesna

Lielynazaura żył na terenie obecnej Australii. 100 milionów lat temu ten kontynent był blisko Antarktydy, przez co ten dwunożny dinozaur musiał radzić sobie z polarnymi warunkami: cztery miesiące zimna i ciemności. Dlatego posiada duże oczy, w porównaniu do całego ciała. Umożliwiały one poruszanie się nocą. Do tej pory nie odkryto, czy chronił się przed zimnem poprzez hibernację, czy był stałocieplny.

LEPTOCERATOPS

Rodzina Leptoceratopsów – Okres: Kreda Późna

Leptoceratops używał swojego dzioba jak u papugi, do rozrywania roślin, paproci i gałęzi drzew iglastych, które stanowiły podstawę jego diety. Używał też swoich pięciu palców zakończonych pazurami do podnoszenia liści i wkładania ich do pyska. Dlatego też, mógł stać prosto. Wnioskuje się, że mógł być dwunożny lub czworonożny. Cecha charakterystyczna: za głową znajdowała się mała kostna pokrywa na szyję; trochę jak kask!

LESOTOZAUR

Rodzina Fabrozaurów – Okres: Wczesna Jura

Ten gad został odnaleziony w Południowej Afryce. Lesotozaur był małym roślinożercą, niewiele większym od lisa. Wyglądał jak jaszczurka z długimi, cienkimi tylnymi nogami. Był zawsze gotowy do ucieczki, gdy zbliżało się niebezpieczeństwo; całe jego ciało było jakby stworzone do prędkości; było lekkie i zwinne z małą głową. Podobno Lesotozaury ostrzegały się wzajemnie przed zbliżającymi się drapieżnikami, poprzez wydawanie różnych dźwięków.

LUFENGOZAUR

Rodzina Plateozaurów – Okres: Wczesna Jura

Ten sprytny roślinożerny dinozaur potrafił wspiąć się na tylnych nogach i tak wydłużyć szyję, że sięgał liści tak wysoko jak żaden inny dinozaur. Lufengozaur nie miał na tyle mocnych zębów, aby gryźć rośliny, dlatego połykał kamienie, które w żołądku mieszały się z jedzeniem i miażdżyły je. Możliwe, że był też mięsożerny. Żył w Chinach.

MAJAZAURA

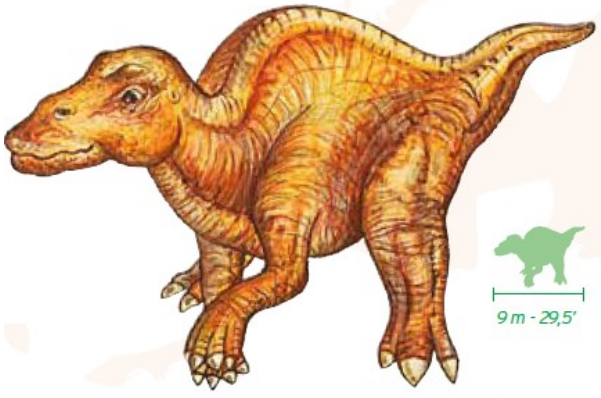

Rodzina Hadrozaurów – Okres: Kreda

Majazaura bardzo troszczyła się o swoje młode. Jej imię oznacza „dobra matka gad". Składała około 12 jaj w wyścielanym liśćmi gnieździe na ziemi. Dzieci mierzyły około 30 centymetrów przy urodzeniu. Przez prawie dwa miesiące nie opuszczały gniazda, a ich rodzice przynosili im jedzenie (rośliny), póki się nie usamodzielniły. Po półtora roku były długie na 3 metry!

MAMENCHIZAUR

Rodzina Diplodoków – Okres: Jura Późna

Mamenchizaur to zwierzę o najdłuższej szyi na świecie. Jego 11-metrowa szyja to absolutny rekord. Kiedy stawał na swoich tylnych nogach, był w stanie sięgnąć miękkich liści na samym szczycie drzewa. Poruszał się na czterech nogach, a jego krótki ogon wydawał się bardzo mały w porównaniu z resztą ciała (mierzył jedyne 6 metrów). Miał małą głowę, podobnie jak jego kuzyn Diplodok. Odkryto go w Chinach.

MEGANEURA

Rodzina Meganeuridae – Okres: Karbon

Ta ogromna ważka to jeden z największych owadów, które kiedykolwiek żyły na Ziemi. Meganeura posiadała sześć silnych, złączonych nóg, skrzydła wzmocnione żebrami i otwór gębowy, którym mogła gryźć. Żywiła się innymi owadami i małymi płazami, na które polowała w lasach tropikalnych, blisko rzek i innych źródeł wody. Pierwsze skamieniałości Meganeury zostały odkryte we Francji około roku 1880.

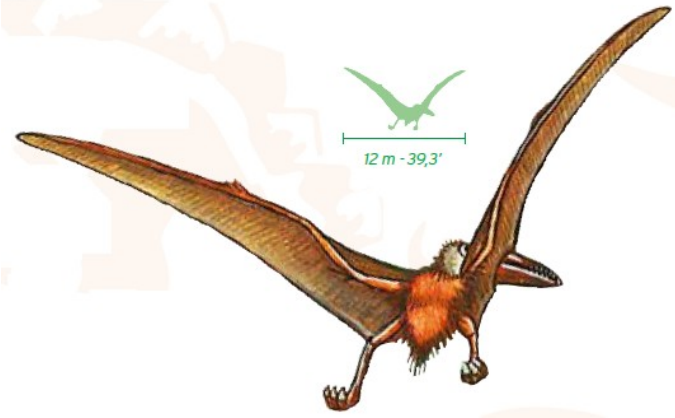

ORNITOCHEIR

Rodzina Ornithocheiridae – Okres: Kreda

Ornitocheir była latającym gadem, który prawdopodobnie migrował. Każdego roku w okresie rozrodczym, był w stanie przemierzyć tysiące kilometrów, aby dotrzeć do plaży, brzegu rzeki lub jeziora, gdzie mógł znaleźć swoją drugą połówkę. Był bardzo lekki, dzięki pustym kościom. Jako wszystkożerca żywił się rybami i sporadycznie zgniłą padliną. Łowił ryby, muskając powierzchnię wody, zanurzając swoją długą szczękę w oceanie, aby wytropić swoją ofiarę.

PARAZAUROLOF

Rodzina Hadrozaurów – Okres: Kreda

Parazaurolof miał imponujący grzebień kostny na czubku czaszki. Ten pusty róg mierzył nawet 1,8 metra lub więcej! Zwierzę mogło wydawać dźwięki, dzięki temu rodzajowi dętego instrumentu. Ostrzegał on stado przed przyjściem drapieżnika. Słychać go było na spore dystanse. Służył też jako sygnał dla płci przeciwnej, jako że samice i samce posiadały różne rogi.

PETEINOZAUR

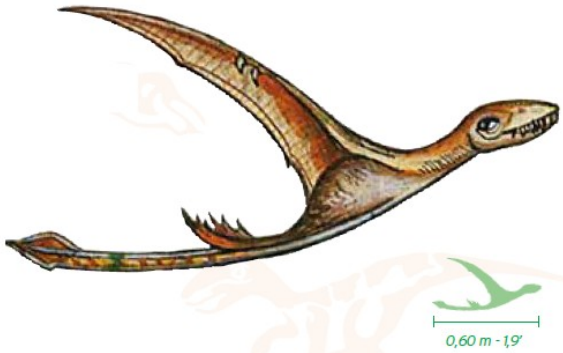

Rodzina Dimorfodontów – Okres: Późny Trias

Tak duży jak wrona i tak lekki jak kos, Peteinozaur nie tylko potrafił wzbić się w powietrze ze szczytu klifu, ale także był zdolny latać, trzepocząc skrzydłami. Jeśli znalazł padlinę, stawał się padlinożercą. Jego długi, prosty ogon i krótkie, silne skrzydła (złączone z czwartym palcem przednich łap) pomagały mu świetnie manewrować w powietrzu.

PTERANODON

Rodzina Pteranodontidae – Okres: Kreda Późna

Oto jeden z ostatnich latających gadów. Pteranodon żył na klifach przy morzach. Budzący grozę drapieżnik, przetrzebiał ławice ryb. Prawdopodobnie polował jak albatros, atakując nagle swoją ofiarę i w całości ją połykając. Pod swoją bezzębną szczęką posiadał „kieszeń", w której przechowywał ryby, które trawił później lub którymi nakarmił swoje młode. Łatwo było go rozpoznać, dzięki rogowi na jego czaszce.

PTERODAKTYL

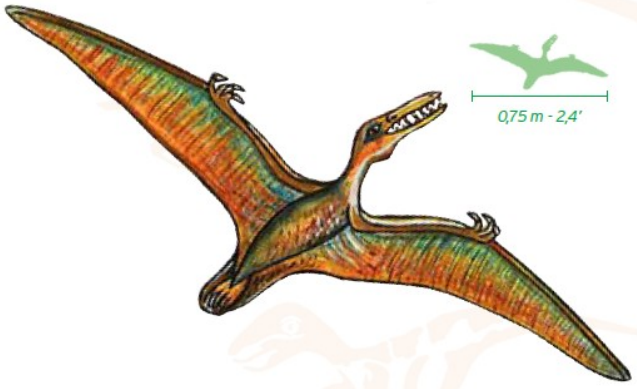

Rodzina Pterodaktyli – Okres: Jura Późna

Mówi się, że Pterodaktyl latał z prędkością 20 km na godzinę. Wiedział jak wykorzystać ciepłe prądy powietrzne, aby przyspieszyć. Jego wydłużona czaszka wydawała się aerodynamiczna. Pterodaktyl był rozmiarów sępa, miał krótki ogon, długą szyję i długie kości śródręcza (kości w ręce). Jego ostre zęby były bardzo przydatne przy polowaniu na ryby i owady. Ślady włosów były odkryte na niektórych skamielinach Pterodaktyli.

KECALKOATL

Rodzina Azdarchów – Okres: Kreda

Kecalkoatl nosi imię króla Azteckiego, które oznacza „wąż z piór". Jest to niepoprawne i mylące, ponieważ to prehistoryczne zwierzę nie miało piór. Z rozpostartymi skrzydłami, był tak szeroki jak samolot. Był to największy latający gad. W powietrzu potrafił szybować, a na lądzie bardzo dobrze chodził na swoich czterech nogach. Swojego dzioba używał do poszukiwania mięczaków w błocie.

RAMFORYNCH

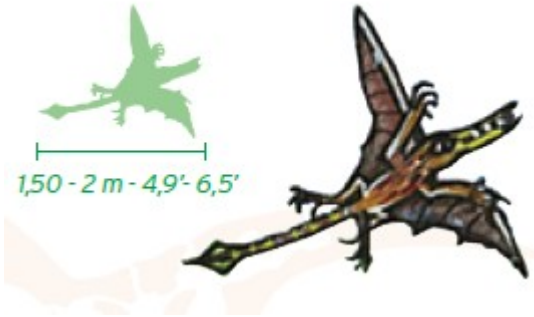

Rodzina Rhamphorhynchidae - Okres: Jura Późna

Ramforynch musiał wyglądać dość niezgrabnie na lądzie, ze swoimi krótkimi nóżkami i ogromną rozpiętością skrzydeł. Jednakże, gdy tylko wzbił się w powietrze za pomocą swojego długiego ogona (który służył jako ster), mógł latać, muskając wodę i zanurzając dolną szczękę z prądem, aby wytropić ryby. Jego długi, lekko zadarty dziób działał jak harpun. Młode Ramforyncha żywiły się owadami i skorupiakami.

SALTAZAUR

Rodzina Tytanozaurów – Okres: Kreda Późna

Ten roślinożerca był gigantem, dłuższym niż autokar! Jego ciało pokryte było pancerzem składającym się z płytek kostnych i setek „gwoździ", również z kości, które sprawiały wrażenie, że jego skóra jest kropkowana. Saltazaur żył na suchym lądzie, ale lubił od czasu do czasu zanurzyć się w wodzie, tak jak robią to słonie. Potrafił wspiąć się na tylne łapy i sięgać liści na czubkach drzew, podpierając się na swoim ogromnym i elastycznym ogonie, żeby utrzymać równowagę.

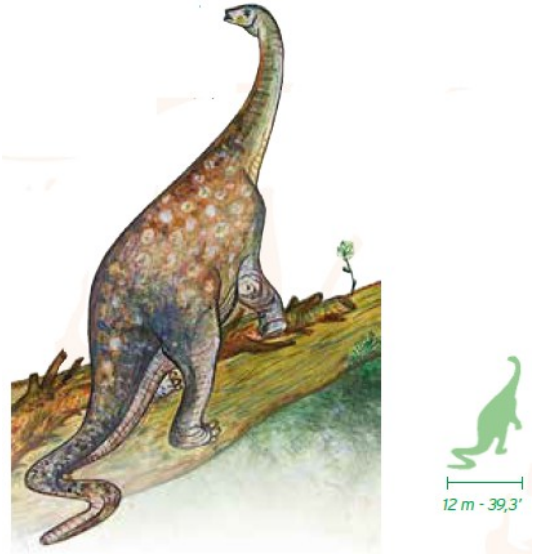

SEGNOZAUR

Rodzina Therizinosauridae – Okres: Kreda Późna

Segnozaur pozostaje dla naukowców zagadką. Do dziś nie wiadomo, jaki rodzaj pożywienia był atrakcyjny dla tego dwunożnego dinozaura. Czy był roślinożercą? Czy pływał w rzekach i łowił ryby? Lub jadł termity? W tyle jego szczęki znajdowały się ostre zęby, tuż za bezzębnym dziobem. Jego krępe nogi nie pozwalały mu poruszać się szybko, więc byłby słabym drapieżnikiem!

STEGOCERAS

Rodzina Pachycephalosauridae – Okres: Kreda Późna

Stegoceras miał niezwykle mocną czaszkę; u samca jej grubość to około 6 cm. Jego okrągła, duża głowa była pokryta małymi kostnymi kulkami. Czy to była tylko dekoracja? Oczywiście, że nie. Czaszka musiała być niebezpieczną bronią, do odpychania przeciwników lub

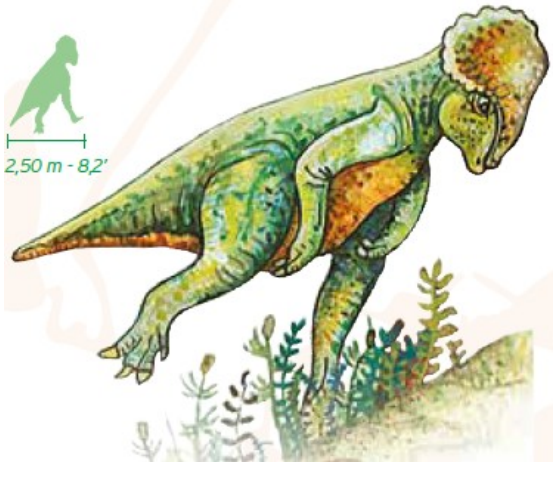

walki z samcami tego samego gatunku. Z natury pokojowi roślinożercy, walczyli tylko po to, aby ochronić stado lub zdobyć samicę.

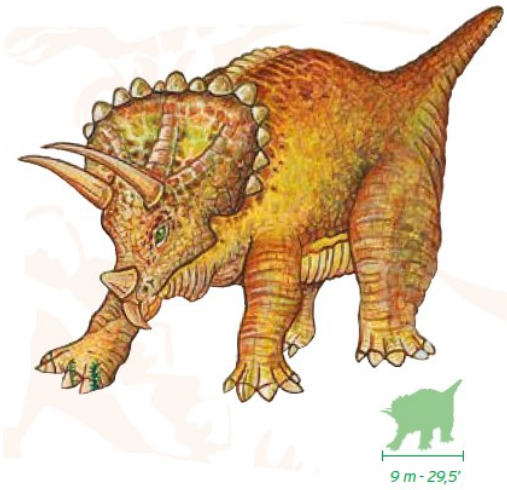

TRICERATOPS

Rodzina Ceratopsidae – Okres: Kreda Późna

Triceratopsy wyglądały jak ogromne nosorożce. Solidne niczym czołgi, ważyły między 5 a 10 ton. Sama czaszka mierzyła 2 metry. Posiadały 3 rogi, krótki na nosie i dwa długie na czole. Kostny kołnierz chronił szyję i ramiona. Bez wątpienia służyły one do obrony tym roślinożercom. Żyły w stadach na równinach i w lasach, na szerokości geograficznej o łagodnym klimacie.

TROPEOGNATHUS

Rodzina Criorhynchidae – Okres: Kreda Wczesna

To dziwne zwierzę posiadało ogromny dziób z 28 zębami na zewnątrz. Jego szczęki, zarówno górna i dolna. były zakończone wypukłościami w kształcie kręgli. Anatomia Tropeognathusa z pewnością ułatwiała mu polowanie na ofiarę w locie, jako że łowił, muskając fale. Jego dziób przechodził przez wodę, chwytając rybę lub kalmara. Żył na terenie Brazylii.

TYRANOZAUR

Rodzina Tyranozaurów – Okres: Kreda

Ze swoją silną szczęką i ostrymi jak sztylety zębami, Tyranozaur lub „jaszczurka tyran" był jednym z najbardziej przerażających dinozaurów okresu Kredy. Budzący grozę mięsożerca! Jednym gryzem, mógł wyszarpać kilogramy mięsa. Ten ważący 6 ton dwunożny zwierz, nie mógł biegać szybciej niż 18 kilometrów na godzinę. Żył w stadach i w razie potrzeby, był też padlinożercą. Pierwsze skamieniałości Tyranozaura zostały odnalezione w Północnej Ameryce około roku 1900.

WUERHOZAUR

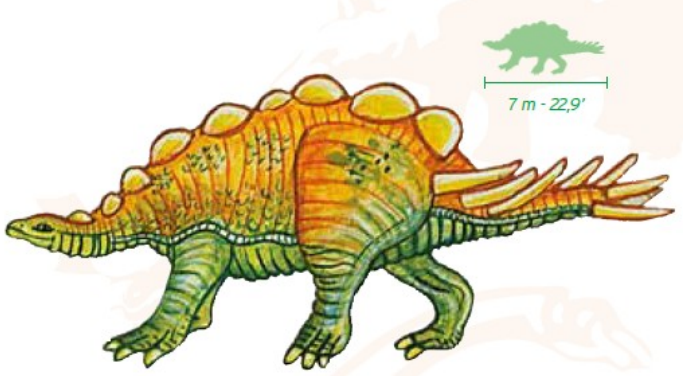

Rodzina Stegozaurów – Okres: Kreda Wczesna

Oto jeden z rzadszych Stegozaurusów, które żyły w okresie Kredy. Jednak Wuerhozaur był prymitywnym roślinożercą, zdominowanym przez inne opancerzone dinozaury – Ankylozaury. Jedyne fragmenty jego szkieletu zostały odnalezione w Chinach. Wiadomo, że posiadał prostokątne płytki wzdłuż pleców i kolce na ogonie. Składały się one z silnych mięśni, co stanowiło realnie niebezpieczną broń.